

פרשת פנחס תש"פ
בענין קנאים

לרפואה שלימה ריינה מלכה בת יעל

במדבר פרק כה

רש"י

(ח) **אל הקבה** - אל האהל: **אל קבתה** - [אל הקיבה] כמו הלחיים והקיבה כיון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה, וראו כלם שלא לחנם הרגם, והרבה נסים נעשו לו כו', כדאיתא התם (סנהדרין פב ב): (יא) **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן** - לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: **בקנאו את קנאתי** - בנקמו את נקמת, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, אנפרימניט בלע"ז [חמה]: (יב) **את בריתי שלום** - שתהא לו לברית שלום, כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה, אף כאן פירש לו הקדוש ברוך הוא שלומותיו: (יג) **והיתה לו** - בריתי זאת: **ברית כהנת עולם** - שאע"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו, שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח, לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא ב) לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: **לאלהיו** - בשביל אלהיו, כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי, (זכריה ח ב) וקנאתי לציון, בשביל ציון:

(ז) ויבא אחר איש ישראל אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: (ט) ויהיו המיתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: פ (י) וידבר ה' אל משה לאמר: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: (יב) לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום: (יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל:

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב

[ד] כל הבוועל כותית בין דרך חתנות בין דרך זנות אם בעלה בפרהסיא והוא שיבעול לעיני עשרה מישראל או יתר אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין, ודבר זה הלי"מ הוא ראייה לדבר זה מעשה פנחס בזמרי. / השגת הראב"ד / כל הבוועל עכו"ם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בד"א שהתרו בו ולא פירש אבל לא התרו בו לא אמרין הרי אלו משובחין עכ"ל.
[ה] ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי שנאמר ואת האשה אל קבתה אבל אם פירש אין הורגין אותו, ואם הרגו נהרג עליו, ואם בא הקנאי ליטול רשות מב"ד להרגו אין מורין לו ואף על פי שהוא בשעת מעשה, ולא עוד אלא אם בא הקנאי להרוג את הבוועל ונשמט הבוועל והרג הקנאי כדי להציל עצמו מיידו אין הבוועל נהרג עליו, והבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעים בו אבל מכין אותו מכת מרדות.

ספר מסילת ישרים פרק יט

הענף הגי' הוא הקנאה, שיהיה האדם מקנא לשם קדשו, שונא את משנאיו ומשתדל להכניעם במה שיוכל, כדי שתהיה עבודתו ית' נעשית וכבודו מתרבה, והוא מ"ש דוד ע"ה (תהלים קל"ט): הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממין אתקוטט תכלית שנאה שנאתים וגו'. ואלהיו אמר (מלכים א' י"ט): קנא קנאתי לה' צבאות וגו', וכבר ראינו למה זכה בעבור קנאתו לאלהיו, כמאמר הכתוב (במדבר כ"ה): תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל, וכבר הפליגו חז"ל (שבת נ"ה): לדבר במי שיש בידו למחות ואינו מוחה, וגזרו דינו ליתפס בעון החוטאים עצמו.
ובמדרש איכה אמרו היו שריה כאילים, מה אילים הללו בשעת שרב הופכים פניהם אלו תחת אלו - כך היו גדולי ישראל רואים דבר עבירה והופכים פניהם ממנו, אמר לו הקדוש ברוך הוא תבא השעה ואני אעשה להם כן, וזה פשוט כי מי שאוהב את חבירו אי אפשר לו לסבול שיראה מכים את חבירו או מחרפים אותו ובודאי שיצא לעזרתו - גם מי שאוהב שמו יתברך לא יוכל לסבול ולראות שיחללו אותו ח"ו ושיעברו על מצותיו, והוא מה שאמר שלמה (משלי כ"ה): עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בו, כי אותם שמהללים רשע ברשעתו ולא יוכיחו על פניו מומו, הנה הם עוזבי התורה ומניחים אותה שתתחלל ח"ו, אך שומריה המתחזקים להחזיקה ודאי שיתגרו בו לא יוכלו להתאפק ולהחריש, ואמר הקדוש ברוך הוא אל איוב (איוב מ'): הפך עברות אפך ראה כל גאה הכניעהו והדוך רשעים תחתם טמנם בעפר יחד פניהם חבוש בטמון, כי זהו תוקף האהבה שיוכל להראות מי שאוהב את בוראו באמת, ואומר (תהלים צ"ז): אוהבי ה' שגאו רע.